

EHEAROME2020

Римське Комюніке

ДОДАТОК І

EUROPEAN
Higher Education Area

bologna
process

ITALIAN **BFUG** SECRETARIAT
2018-2020

Edited within the Erasmus+ project “[IN-GLOBAL Enhancing Knowledge of the EHEA and Global Dialogue](#)” in 2023.

The original version of the Rome Communiqué and its annexes are available on the website of the European Higher Education Area:

<https://ehea.info/page-ministerial-conference-rome-2020>

**Co-funded by
the European Union**

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Заява щодо академічної свободи

Цей текст, підготовлений ВФУГ у консультаціях з різноманітними експертами та організаціями стейкхолдерів, має на меті окреслити розуміння академічної свободи для ЄПВО та надати перший базис для майбутнього вироблення індикаторів.

Академічна свобода – невід’ємна складова якісного навчання, викладання та досліджень у вищій освіті, а також демократії. Це обов’язкова умова для вироблення та передачі знань закладами вищої освіти як суспільного блага. Вона гарантує викладачам і студентам свободу думки та розвідок для поступу знань шляхом досліджень та просування знань шляхом досліджень і відкритого обміну ними, а також свободу повідомляти результати досліджень як у межах академічних закладів і програм, так і поза ними.

Академічна свобода – окреме, фундаментальне демократичне право, що частково коріниться у праві на освіту і має спільні елементи зі свободою думки, поглядів і вираження. Академічна свобода повинна ґрунтуватися на суворих наукових та професійних стандартах, повазі до прав інших, етичній поведінці та усвідомленні впливу досліджень на людей та їх середовище. Вона є вирішальною для просування стандартів академічних дисциплін та галузей досліджень. Як така, академічна свобода захищає не лише індивідуальні наукові розвідки та вираження, а й вільне функціонування академічних закладів у демократичних суспільствах. Інституційна автономія є невід’ємним елементом академічної свободи.

Академічна свобода визначає свободу академічної спільноти – включаючи академічних працівників і студентів – стосовно досліджень, викладання й навчання та, більш широко, поширення результатів досліджень і навчання як всередині, так і за межами галузі вищої освіти. По суті, концепція забезпечує, що академічна спільнота може займатися дослідженнями, викладанням, навчання та комунікацією із суспільством без остраху репресій.

Академічна свобода також є важливим елементом демократії. Суспільства не можуть бути цілком демократичними, не поважаючи академічну свободу та інституційну автономію. Водночас, основоположні цінності ЄПВО неможливо реалізувати, окрім як у демократичних суспільствах. Академічна свобода подібна до свободи вираження, і вона як ґрунтується на стандартах академічних дисциплін, так і забезпечує умову для заперечення цих стандартів на основі результатів досліджень.

Концепція, хоча й здається простою, насправді є високо комплексною і невід’ємно пов’язаною з іншими фундаментальними цінностями, такими як інституційна автономія та суспільна відповідальність вищої освіти та за вищу освіту. Академічна свобода – це універсальна цінність, укорінена в пошуку знання й істини. Її ключові принципи не можна по-різному розуміти й тлумачити у різних національних контекстах або типах закладу вищої освіти. Але академічна свобода не є абсолютною цінністю, і її виконання формується закладами, в яких ми працюємо, і суспільствами, в яких ми живемо. Отже, діапазон поведінки та межі розвідок та вираження, які захищає академічна свобода, часто стають джерелом дебатів.

Академічну свободу можна розуміти як таку, що включає свободу вчитися, викладати та досліджувати, причому кожна з цих свобод передбачає свободу мислити, ставити запитання та поширювати ідеї, як усередині, так і поза галузі вищої освіти. Надання сенсу та життя цим свободам у реальності академічного середовища автоматично відкриває низку питань. Свободу викладати можна реалізувати лише конкретно в комбінації суспільної та соціальної відповідальності й інституційної автономії. На

органах державної влади лежить відповідальність забезпечити, щоб громадянам були запропоновані відповідні освітні програми, а автономні заклади вищої освіти беруть на себе значну відповідальність за дослідження, що лежать в основі цих програм, та як ці програми викладаються. Академічні працівники також несуть велику відповідальність у розробці освітніх програм та компонентів цих програм, а також за розвиток методів навчання, що використовуються.

Врядування вищою освітою також впливає на свободи вчитися, викладати та досліджувати, і воно має бути свідомо організовано таким чином, що поважає академічну свободу. У Європі співіснують різні моделі врядування, за яких викладачі та студенти по-різному представлені в органах врядування та прийняття рішень. Участь в органах врядування може сприяти навчальній та дослідницькій місії закладу та відобразити мету ширшого залучення до суспільних справ. Якою б не була конкретна модель, викладачі й студенти повинні брати змістовну участь у процесі прийняття рішень та мати право висловлювати свої погляди на політики й пріоритети закладу без остраху репресій.

Цінності взаємопов'язані, і свобода навчати також підіймає питання, кого навчати, а отже, тісно пов'язана зі свободою навчатися. Своєю чергою, ці цінності стосуються рівного доступу, із низкою питань щодо критеріїв та умов доступу до вищої освіти, які необхідно вирішити через суспільний діалог та адміністративні процедури.

Подібним чином, необхідно також поставити запитання про те, хто проводить викладання й дослідження, а також про існуючий тип процесу прийняття рішень щодо підбору та утримання академічних працівників. Критично важливо забезпечити, щоб академічні працівники користалися достатньо добре захищеними умовами найму, щоб вони могли використовувати академічну свободу. Академічні працівники ніколи не повинні страждати від загроз, звільнення або інших санкцій через зміст їхніх досліджень, викладання, або заявлені професійні погляди.

Свобода досліджень включає право, згідно з професійними стандартами відповідної дисципліни, визначати: що буде (або не буде) досліджуватись; як це буде досліджуватися; хто буде досліджувати, з ким, і з якою метою будуть проводитися дослідження; методи та шляхи, якими будуть поширюватися результати дослідів.

На ці питання неможливо відповісти у вакуумі. Визначення, які дослідницькі програми або дисципліни пропонуються у певному закладі, є складним запитанням, що залучає органи влади та заклади до складного, стратегічного вибору. Дослідження потребує фінансування – яке може надходити як з державних, так і з приватних джерел – і в багатьох випадках вимагає ретельного розгляду етичних питань.

Хоча академічна свобода притаманна якійсь вищій освіті, це не та цінність, існування якої можна автоматично вважати даністю. Навпаки, взаємодію різних елементів і умов, що забезпечують практичну реалізацію академічної свободи, необхідно конструювати, регулярно оцінювати, захищати й пропагувати.

Co-funded by
the European Union

This translation is co-funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

